

اثر تغذیه روی رفتارهای جنسی و صفات تولیدمثلی در گوسفند قزل
آصف احمدفاضل^۱، حسین دقیق کیا^{۲*}، علی حسین خانی^۲، صادق علیجانی^۲
^۱ دانشجوی کارشناسی ارشد فیزیولوژی دام گروه علوم دامی دانشگاه تبریز
^۲ اعضای هیئت علمی گروه علوم دامی دانشگاه تبریز
*نویسنده مسئول: daghighkia@tabrizu.ac.ir

چکیده

هدف این تحقیق بررسی اثر استفاده از مکمل‌های مواد مغذی حاوی ویتامین‌ها، مواد معدنی، اسیدهای آمینه و سوربیتول روی رفتارهای جنسی و عملکرد تولیدمثلی در گوسفند قزل می‌باشد. تعداد ۲۸ راس میش ۳/۵ ساله با وزن (3 ± 50) کیلوگرم با سابقه دو شکم زایش و چهار راس قوچ سه ساله با وزن (5 ± 90) کیلوگرم مورد استفاده قرار گرفتند. میش‌ها در دو گروه ۱۴ راسی (گروه A دریافت کننده مکمل و گروه B کنترل) قرار گرفتند. میش‌های گروه دریافت کننده مکمل، ۷ روز قبل و ۷ روز بعد از جفت‌گیری روزانه ۳۰ گرم از مکمل مواد مغذی دریافت کردند. میش‌های دریافت کننده مکمل‌های مواد مغذی نسبت به گروه کنترل، زودتر رفتار فحلی نشان داده و طول رفتار فحلی نیز در گروه تیمار کمتر از گروه شاهد بود؛ همچنین نرخ بره زایی در گروه تیمار بیشتر از گروه کنترل بود ($P < 0.05$). قدرت پذیرندگی (تعداد اجازه پرش موفقیت آمیز) و وزن تولد بره‌ها تفاوت معنی داری نداشتند. نتایج این تحقیق نشان می‌دهد که دادن مکمل‌های مواد مغذی باعث بهبود سلامت دام و رفتار جنسی شده و همچنین روی نرخ بره زایی اثر مثبت دارد.

کلمات کلیدی: مکمل مواد مغذی- رفتار جنسی - عملکرد تولید مثلی - گوسفند قزل

مقدمه

تولیدمثل و باروری یکی از صفات بسیار مهم اقتصادی در دامپروری بوده و مهمترین عامل تعیین کننده بازده پرورش دام، بقای گونه‌ها و پیشرفت ژنتیکی است. یکی از مشکلات پرورش گوسفند، کم بودن بهره وری و ظرفیت تولیدمثل آنهاست. پیشرفت‌های بدست آمده در فیزیولوژی تولیدمثل به ایجاد روش‌های نوینی در تولید مثل انجامیده است که به کمک آنها می‌توان فرآیندهای تولید مثلی را بهبود بخشید. مطالعه در رفتارهای جنسی حیوانات اهلی بیشتر بر روی گاو، بز و عمدتاً گوسفند انجام شده است (۱۰). رفتار جنسی عمدتاً مربوط به قدرت جذب کنندگی و پذیرندگی حیوان ماده می‌باشد (۱) که فاکتورهای محیطی و فیزیولوژیکی می‌تواند آن را در هر دو جنس نر و ماده متأثر سازد (۸). جذب کنندگی حیوان ماده مربوط به قدرت جذب و تحریک کردن حیوان نر بوسیله حیوان ماده می‌باشد و پذیرندگی حیوان ماده نیز مربوط به اجازه دادن حیوان ماده به حیوان نر برای پرش و انزال به داخل واژن می‌باشد (۱۴). هورمونهای تولیدمثلی هر دو جنس باعث تحریک رفتارهای جنسی شده و در نتیجه باعث می‌شود هر دو جنس در کنار یکدیگر قرار گرفته و عمل جفت‌گیری را انجام دهند (۹). در بیشتر پستانداران رفتار جنسی جنس ماده در یک زمان محدود و در نزدیکی زمان تخم‌ریزی رخ می‌دهد که از دوره غیر فعال جنسی کاملاً مجزا می‌باشد (۱۲). در رفتار جنسی جذابیت و پذیرندگی دو فاکتور مهم برای یک جفت‌گیری موفقیت‌آمیز می‌باشند. تحقیقات زیادی نشان می‌دهند که مواد مغذی زیادی در عملکرد تولیدمثلی نقش دارند (۴، ۶، ۱۱ و ۱۳). بسیاری از مواد مغذی از قبیل کبالت، سلنیوم، منگنز، روی و بتا- کاروتن با متاثر ساختن سنتز استروئیدهای تخمدانی نقش بزرگی روی رفتار جنسی بازی می‌کنند (۳، ۵ و ۱۵). هدف ما در این تحقیق بررسی بهبود رفتار و عملکرد تولیدمثلی در نتیجه استفاده از مکمل‌ها می‌باشد.